

## KOMUNIZAM I OBITELJ

### PREVIRANJE I UZMACI U SSSR.

*Komunizam s jedne strane gleda u obitelji svog najopasnijeg protivnika, a s druge strane taj isti komunizam u neriješenim ili loše riješenim obiteljskim i predobiteljskim pitanjima nalazi najbolje sredstvo za svoju propagandu — osobito među omladinom.*

*Komunizam nije samo gospodarski sistem, on želi da bude totalitarni nazor na svijet. Kao takav ima on svoje izgrađeno stanovište i o obitelji.*

*Kako je za marksizam materija i to materija sa svojom neprestanom nutarnjom i kontradiktornom dinamikom jedina stvarnost, a proizvodnja jedina realna osnovica svih društvenih odnošaja, — jedina struktura društva,<sup>1</sup> to je za marksizam i obitelj samo odsjev momentanih ekonomskih odnošaja ove ili one povjesne periode, društvena superstruktura, a nipošto kakova stalna institucija, koja bi izlazila iz same naravi stvari, iz čovjekova biološko-psihološkog i socijalnog ustrojstva. Samo se po sebi razumije da komunizam već radi svog materijalizma, a pogotovo radi svog agresivnog bezboštva osporava obitelji kao stalnoj društvenoj instituciji — svaki sakramentalni značaj, svaku božansku sankciju.*

*Prema marksizmu je sadašnja institucija obitelji refleks one periode, u kojoj je nastalo i u kojoj se na gospodarskom području ustalilo privatno vlasništvo. Stoga marksistički ideolog za »obiteljska« pitanja dr. W. Reich<sup>2</sup> vjerno zbilja cijelu Marx-Engelsovu teoriju o obitelji u jednu rečenicu: »Obiteljski moral je samo skrajnje projiciranje privatnoga vlasništva u ideološku superstrukturu društva.«<sup>2</sup>*

*Kako je komunizam protiv privatnoga vlasništva okrivljujući ga sa svih nedaca, koje danas taru i koje su kroz povijest trle čovječanstvo, to je on nužno i protiv obitelji, koju je — po njegovu — privatno vlasništvo — stvorilo. I kao što u odstranjenju privatnog vlasništva komunizam gleda riješenje svih ekonomskih problema, tako on u dokidanju obitelji kao stalne društvene ustanove — i u dokidanju morala, koji je s tim u vezi — gleda riješenje svih pitanja, što ih inače postavlja brak.<sup>3</sup>*

*Komunizam je protiv stalnoj obitelji i stoga, što on u njoj gleda opasnu čeliju, u kojoj će se usko povezivati jedan skup pojedinaca, i ta će ih povezanost spriječavati, da se sasvim ne predadu kolektivu, a kolektivu će otečavati vlast nad njima. Usto trajna obitelji — premda je prema kom. teoriji*

<sup>1</sup> Por. Marx Karl, *Zur Kritik der Politischen Oekonomie*, Uvod; — Pléchanov C. V., *Les questions fondamentales du Marxisme*, str. 35 ss; Lévine V. I., *Marx, Engels, Marxisme*, str. 16, Engels F., *Anti-Dühring* (Parisko-Costeovo izd. sv. I. 46—47).

<sup>2</sup> Reich dr. W., *La Crise sexuelle, Critique de la réforme sexuelle bourgeoise, suivi de Matérialisme dialectique, Freudisme, Psychologie*, str. 18.

<sup>3</sup> Marksistički su se teoretici naročito — Engels u svom djelu »*Postanak obitelji, vlasništva i države*«, te Bebel u svojoj vulgarizaciji marksističkih ideja o ženi i obitelji: »*Žena i socijalizam*« — potrudili, da »znanstvenom metodom« utvrde, kako je u prvotnim društvima na ekonomskom polju vladala odsutnost privatnog vlasništva, a na obiteljskom području — promiskuitet! U tom bi se smjeru imalo da razvije i idealno društvo budućnosti. Međutim je suvremena etnologija, koja je za Marks-Engelsovih i Bebelovih vremena bila zapravo još u povojima, dala marksističkim teorijama opasna i neumoljiv dementi!

potekla iz privatnog vlasništva — sa svoje strane nužno naglašava privatno vlasništvo te razvija i utvrđuje instinkt posjedovanja. A što je komunizmu najnepoćudnije, obitelj je najvjerniji prenosilac tradicije, i prema tome velika smetnja revolucionarnom elanu.

Da razori tu osnovnu stanicu ljudskoga društva komunizam — kao i marksizam uopće — u praksi hoće da provede troje:

1. hoće da dokine stalnost obitelji tim, da do skrajnosti olakša sklapanje i rastavljanje braka,
2. hoće da uništi tradicionalnu sposobnost i osobni značaj obitelji tim, da djecu preda »društu«, »državi«,
3. hoće da odstrani privatno kućanstvo time da ženu ukopča izvan kuće u zajedničke industrijske i gospodarske poslove.<sup>3\*</sup>

Ovo svoje nastojanje da razori obitelj, komunizam oblači u mističku »oslobađanja žene«, prema onoj Lenjinovoj: »Prije svega treba ženu osloboditi od odvratne i zaglupljujuće skrbi za kuhinjsko posuđe i dječje pelene«, u mistiku potpunog izjednačenja žene s muškarcem u svakom pogledu prema Bebelovoj viziji »Žene budućnosti« ili »Nove žene«, kako ju zove glavni ideolog boljševičkog feminizma Aleksandra Kolontaj.<sup>4</sup>

To dokidanje obitelji kao stalne i nerazrješive ustanove, to dokidanje svake moralne norme i obaveze što se tiče bračnog i izvanbračnog života služi komunizmu kao izvanredno propagandističko sredstvo osobito kod onih krugova, u kojima je svaka dublja i svjesna moralnost već bez korijena, a ti su u današnjem amoralizovanom društvu — legija.<sup>5</sup>

No drugo je pitanje da li ta legalizovana razvratnost, ta principijelna amoralnost komunističkog društva, daje stvaran i pozitivan odgovor, na sve one biološke, psihološke i socijalne probleme koji se s obzirom na brak u svakom društvu nužno postavljaju. S komunizmom priznajemo, da dekristijanizirana buržuska obitelj na ta pitanja nije dala jasnog odgovora, samo dodajemo, da ga nije dala ne radi svoje ekonomske strukture nego zbog svoje moralne dekadanse.

Na to pitanje da li je komunizam kadar da na te probleme pozitivno odgovori, — jer je to pitanje života — ne ćemo tražiti odgovora ni u Engelsovim teorijskim razmatranjima o »Postanku obitelji, vlasništva i države«, ni u rječitim točkama »Komunističkog manifesta«, ni u Bebelovoj vulgarizaciji Marx-Engelsovih ideja, nego ćemo o tom za svjedocanstvo priupitati komunističku praksu — život — komunističke Rusije.

Prepuštamo riječ sovjetskim dokumentima.<sup>6</sup>

<sup>3\*</sup> Sombart Werner, *Der Proletarische Sozialismus*, (»Marxismus«), 10-e Auflage, B. I., s. 273, Jena.

<sup>4</sup> Kollontai A., *La femme nouvelle et la classe ouvrière*, Bruxelles 1932. — Nekome se htjelo, da na račun moralnog zdravlja hrvatske omladine zaradi, pa smo od 1934. usrećeni čak i hrvatskim prijevodom Kolontajčine »Slobodne ljubavi«.

<sup>5</sup> Stoga je i razumljivo zašto komunizam tolike simpatije žanje baš u tolikim i »dobro stojećim« krugovima razmekšane a nerijetko i sasvim amoralne buržoazije. Kad netko voli blato, onda se objeručke laća onoga, koji to tapkanje po blatu sankcionira. — Zato komunizam i u srca omladine nastoji da ude baš preko tog demoralizovanja ličnosti, prostituiranja duša i tjelesa. I u tom pogledu — kao i u mnogim drugim — marksizam pokazuje, da on na sebi nosi oznake tipično malograđanskog sistema, i malograđanskih metoda, uzevši ono, što pojam »malograđanski« u sebi sadržava — najbjednijeg, najvulgarnijeg.

<sup>6</sup> Ovoća puta donosimo neke dokumente. »Život« će se na tu temu još češće puta vratiti i biti jeka samih komunističkih glasova.

## ŽIVOT PROTIV TEORIJE

Osamnaest godina je Sovjetska vlada učinila sve, da rastroji i uništi obitelj. Osamnaest se godina puštala divljačka sloboda svim instinktima: sloboda ljubavi, sloboda izbora — sloboda izmjene, zamjene, rastave.

Najednom »Izvestija« od 4. srpnja 1935. konstatuju:

»Prošle je godine bilo u Moskvi jedno vjenčanje na 80 — stanovnika i jedna rastava (braka) na — 200 — stanovnika. — Prvih pet mjeseci 1935. god. broj je rastava porastao na 38,3% od registriranih ženidbi. U svibnju je postotak dosegao 44,3 od sto. —«

»Skrajnje je vrijeme da se izjavi, da je lakomislenost u bračnim vezama zločin, a nevjernost, da je povreda protiv morala socijalističkog režima.«

Što je najednom Sovjetskog vlastodršca potaklo, da i u tom pogledu postavi branu?

Uplašio se sam — vlastitih uspjeha.

»Izvestija« se od istog dana (4. VII. 1935) s predbacivanjem tuže:

»Svi odrasli stanovnici Moskve bili su prosječno oženjeni 1,3 puta. Gotovo 2,3 rastavljenih parova imaju djece, no samo njih 10% mogu da se pobrinu za njihovo uzdržavanje. Sovjetskim sudovima prolazi gotovo sve vrijeme u traženju otaca, koji su pobjegli i u udaljenim gradovima osnovali nove obitelji.«

»Zanimljivo je, veli bivša sovjetska činovnica Tatjana Černavina, koja je sve do 1933 službovala u raznim sovjetskim uredima i tada zajedno sa svojim mužem prebjegla preko Finske granice, — zanimljivo je veli ona, da kod stranaca, a naročito kod žena baš ta strana sovjetske politike: slobodna ljubav, rastava, pobačaj izazivaju najveće oduševljenje. A nikome od njih nije nikad palo na pamet, da se zapita, da li je laka rastava braká prednost za čovjeka ili za ženu.

Sigurno je, da od nje sovjetske žene nemaju nikakve prednosti, jer one stare prije reda, i jer ne mogu imati nikakva osobnog dohotka ili osobnog dobra, jer nemaju nikakva prava da traže za se bilo kakvu pomoć od muža dotle, dok same mogu da rade. — U najboljem slučaju mogu one da za djecu traže polovicu od službene očeve plaće, a ta plaća mora često puta da bude razdijeljena između djece dviju ili triju raznih žena . . . Sama vlada službeno priznaje (Izvestija 4. VII. 1935.), da je samo 10% djece iz rastavljenih brakova uzdržavano od njihovih roditelja. A što je onda sa 90% ostale djece.«<sup>7</sup> Umnažaju broj bezprizornih — zapuštenih.<sup>7</sup>

### Zaraza pobačaja.

Da se ženu »oslobodi« već se djevojčicama u školi o pobačaju ne samo govorilo, nego se davale sve praktične upute za »svijesno« materinstvo ili »oslobodenje« od »nesvijesnog« materinstva. To sustavno demoraliziranje omladine, urodilo je svojim plodovima. Ljudski su se životi još u klici počeli da tamane na veliko. Zaraza je tako preotela maha, da je počela primati oblike rapidne narodne katastrofe. Sami se službeni krugovi nad tim prenuše.

Tovarišč Soltz, jedan od najistaknutijih predstavnika sovjetskog sudstva — s indignacijom se diže protiv pobačaja, koji vodi sovjetski natalitet u katastrofu.

U 97. br. službenog glasila Sovjetskih Sindikata — »Trudu« od 27. IV. 1936. kategorički izjavljuje:

»Mi trebamo ljudi . . . Pobačaj, koji uništava život u zametku je nedopustiv u našoj zemlji . . . Sovjetska žena je u svojim pravima izjednačena s muškarcem . . . no to ju ne oslobađa njene velike i časne dužnosti, koju joj je sama narav povjerila: ona je majka, ona daje život. — A to sigurno nije njena privatna stvar, nego je to stvar od najveće socijalne važnosti.«

Skoro ne bismo vjerovali, da su to riječi jednog od sovjetskih prvaka, kad ih ne bismo čitali u službenom »Trudu«. Svakako one sasvim drukčije zvuče od onih Bebelovih deklamatorskih tirada devedesetih godina: » . . . brak

<sup>7</sup> Tatiana Tchernavina, *Nous Femmes Soviétiques*, Payot, Paris, str. 173, 174.

je privatni ugovor . . . nitko nema u tome da polaže račun drugome i nitko nepozvani nema u to da se miješa.»<sup>8</sup>

Razlika je u tome, što je Bebel planove stvarao u malograđanskoj apstrakciji — a Soltz je osjetio svu realnost i svu revoltu — života.

#### *Zakon protiv pobačaja.*

12. lipnja 1936. podastrt je projekt zakona o zabrani pobačaja osim u izvanrednim slučajevima, i o kaznama, koje su skopčane s prestupkom tog zakona.

Predan je taj nacrt publici da ga pretresa: dopisima u novine i na javnim zborovima. Javni se zborovi s diskusijama vrše tako, da delegat službene partije dođe u tvornicu, pročita zakonski prijedlog, dade svoj službeni komentar — koji svi s oduševljenjem primaju.

U novinama je izišlo zanimljivih sudova. Premda je štampa probala samo neke — i premda sve izjave započinju odanosti režimu, inače ne bi bile ni tiskane — ipak iz njih izbijaju zanimljive stranice konkretnog života sovjetske Rusije.

12. lipnja 1936. — je Sovjetska štampa naglo obustavila publiciranje tih listova, jer je toga dana objelodanjen nacrt nove Konstitucije.

Napokon je 28. lipnja 1936. definitivno proglašen zakon o pobačaju i protiv odviše lake rastave braka, te naređenje o plaćanju alimentacije:

§ 1. zakona: o pobačaju glasi: »Pošto je priznato da je učinak pobačaja štetan, to su odsada gore spomenuti pobačaji zabranjeni — kao u bolnicama i specijalnim medicinskim ustanovama, tako u privatnom stanu liječnika i privatnim stanovima zatrudnijelih žena.«

Zakonodavac spominje dva slučaja, u kojima je pobačaj dozvoljen: »u slučaju životne opasnosti za majku — i u slučaju teške roditeljske bolesti, koja bi mogla nasljedstvom preći na djecu.«

»Takove su operacije, dodaje zakon, dozvoljene samo u bolnicama ili u rodilištima.«

§ 2. »Za svaki pobačaj, koji bude učinjen izvan bolnice, ili u bolnici ne prekršivši gore navedene uvjete, liječnik, koji bude izvršio pobačaj, bit će kažnjen s jednom ili dvije godine zatvora.«

Za pobačaj, koji bude izvršen u antihigijenskim okolnostima ili od osoba bez posebne medicinske izobrazbe, utvrđuje se kazna, koja neće biti niža od tri godine zatvora.«

§ 3. »Svaki onaj, koji bude silio ženu da učini pobačaj, bit će kažnjen dvogodišnjim zatvorom.«

§ 4. »Zatrudjele žene, koje budu protiv navedenih odredbi — posegnule za pobačajem, bit će za kaznu podvrgnute, društvenom ukoru, a u slučaju, da opet panu u isti prekršaj bit će kažnjene novčanom globom, koja će ići sve do 200 (dvije stotine) rublji.«

Osmi odjelak istog zakona. bavi se pooštrenjem kazne za one, koji ne plaćaju alimentacije i ujedno preuđešava zakon o rastavi braka.

§ 27. je vrlo značajan:

»Izmjenom dosadašnjih zakona o braku i obitelji, s namjerom da se provede borba **PROTIV LAKOUMNOG PONAŠANJA PREMA OBITELJI I OBITELJSKIM DUŽNOSTIMA**, odsada se određuje, da se rastavu braka može da obavi samo u uredu Zags-a (kratica za sovjetski ured za uvođenje ličnih dokumenata) i to samo uz prethodni i **OSOBNI POZIV OBIJU STRANAKA**, o kojih se rastavi radi; na ispravama obiju stranaka mora biti označena njihova rastava.«

I to je novo, jer je prije sovjetski zakonodavac zahtijevao prisustvo samo jednog bračnog člana.

§ 28. se brine, da procedura rastave bar donekle bude otežčana: »Svota za upis rastave bit će povećana (prije je iznosila 3 rublje) i ustaljena na 50

<sup>8</sup> Bebel, *Žena i Socijalizam*, str. 462, 463; Wiesnerov prijevod, Zagreb, 1913.

rublji za prvu rastavu, 150 rublji za drugu, 300 rubalja za treću i ostale rastave.«

§ 29. pooštava obavezu alimentaciju, kojoj toliki oci prema tužbama same sovjetske štampe nastoje da izbjegnu. Tako se na pr. predsjednik sindikalnog komiteta u tvornici cipela iz Rostova tuži još u 126. broju »Truda« od 1936:

»Treba poduzeti energične mjere, da se pronadu oci bjegunci, način, kako ih se sada traži — ne vrijedi ništa. Tako je na pr. naš sindikalni komitet početkom 1936. god. uputio policiji i tužioštvu više od sto potražbi za ccm bjeguncem, no vlasti su u tih pet mjeseci našle samo njih sedmoricu...«

Stoga §. 29., precizira:

»Visina alimentacije bit će ustaljena na ¼ plaće dotičnog (oca) za jedno dijete; ⅓ svoje plaće morat će davati za uzdržavanje dvoje djece, a 50% od svoje plaće davat će, ako se radi o uzdržavanju troje ili više djece.«

§ 31. — još dodaje: »Ako zakonom predviđene i sudbeno određene svote za uzdržavanje djece ne budu plaćane, — kazne će biti povećane sve do dvogodišnjeg zatvora.

Troškovi oko potrage oca bjegunca bit će namireni na njegov račun.«

Potpisani:

Predsjednik Središnjeg Izvršnog Komiteta SSSR-a —

Kalinjin

Predsjednik Sovjet. pučkih komesara SSSR-a —

Molotov

Zamjenik tajnika Središnj. Izvrš. Komiteta SSSR-a —

Unschlicht

Nekoliko dana iza objelodanjenog zakona protiv pobačaja službena »Izvestija« donose u svom broju 161. od 12. srpnja 1936. strahovito oštar napadaj na praksu pobačaja — i ovaj puta brojka podupiru svoja zaklinjanja. Članak im započinje velikim karakterističnim naslovom:

»Treba li ženu osakatiti ili ozdraviti.« — Zatim dodaje jednako značajan podnaslov: *Treba li davati život ili ga valja oduzimati.*«

Sam tekst odlučno nadovezuje.

»Zakon o zabrani pobačaja i o pomoći majkama u porodu je objavljen. No ne smijemo zaboraviti, e je prijeko potrebno, da se uvijek nanovo tumači njegov pravi smisao i njegovo pravo značenje. Treba naime uvjeriti (debelim slovima u čl.) one, koji su bili oprečnoga mišljenja, treba ih uvjeriti o beskrajnom značenju toga zakona za zdravlje i za sudbinu našega naroda. Neka svatko razmisli o slijedećim brojkama:

U 1934. god. prema statistikama Pučkog komesarijata za zdravlje, u samom RSFSR-u, bio je u samim medikalnim institucijama Komesarijata slijedeći broj porođaja i pobačaja:

U gradovima: 573.593 rod. — 374.935 pobačaja

U selima: 242.979 rod. — 324.194 pobačaja

U Moskvi u 1934. — 57.100 rod. — 154.584 pobačaja

« 1935. — 70.000 rod. — 155.000 «

»Drugim riječima, nastavljaju *Izvestija*, broj pobačaja u Moskvi bio je dvostruko i trostruko veći od broja rođenja. I to samo u službenim ustanovama Komesarijata za zdravlje.«

Ta zadnja napomena istom pokazuje pravo stanje, jer broj pobačaja izvršenih u službenim ustanovama predstavlja najmanji dio — prema onim izvršenim u tajnosti.

Zato auktor članka u istom broju zaključuje:

»TAKAV POSTUPAK, TE BROJKE ZNAČE NEČUVENO SAKAĆENJE ŽENA U MASAMA . . . TU SE RADI O UNIŠTAVANJU ŽENSKIH ORGANIZAMA U MASAMA, O ODUZIMANJU ŽIVOTA PREBROJNIM LJUDSKIM EMBRIONIMA. . . . Stoga treba protiv toga poduzeti USTRAJNU LJUTU, OZBILJNU I DUGOTRAJNU BORBUNU, DA ŽENA NE BUDE VIŠE SAKAĆENA, NEGO DA BUDE ZDRAVA, DA UZMOGNE DAVATI ŽIVOT, A NE ODUZIMATI GA. O RIJEŠENJU TOGA PITANJA OVISI ZDRAVLJE LJUDI I ZDRAVLJE NAŠEGA NARODA.«

Gotovo bismo mislili, da čitamo koji odlomak iz enciklike *Casti Connubii* Pija XI., tako je snažan akcent *Izvestija* o dostojanstvu materinstva, o narodnoj nesreći pobačaja. Život poznaje svoju osvetu. Njega apstraktni teoriji nikad konačno ne svladavaju. Samo, jeli bilo potrebno ovo dvadesetgodišnje nasilno guranje niz kosinu pojedinačnog i kolektivnog nemoralna, da se u najvećoj akceleraciji, konačno lupi o hladnu pustoš praznih ognjišta, praznih kolijevki i još praznijih duša?

### I KJIŽEVNOST POZVANA NA RED.

Zaraza pobačaja, promišljene neplodnosti i prezira materinstva tako je preotela maha, da se sovjetski režim smatrao primoranim da oštrom kontrolom posegne i u literaturu. N. Nikitin pod naslovom *Materinstvo i literatura* svom se žestinom obara u 108 broju (19. IV. 1937) službene *Pravde* na ona — a to su gotovo svi, kad ih je službeni moral sve tako uzgojio — sovjetske književnike, koji u svojim romanima podcjenjuju brak, materinstvo, socijalno značaj braka, a propovijedaju sterilnost, pobačaj, rastavu.

Naročito se Nikitin sa svim teretom svog službenog auktoriteta — sovjetski pisci znadu, što to znači — okomljuje na L. Grabarja, kojemu predbacuje, što u svom djelu »*Seljvinity*« daje preko Ljaljke recept za sistematsku neplodnost. — Pisca P. Daleckoga napada, što u romanu *Koncesija* na usta svoje junakinje Kate podcjenjuje materinstvo, za koju ono znači samo: »Izgubljena mladost! A dijete: zbogom čitanje, kino i nade . . .« Libedinskoga pozivlje na red, što u njegovim »*Komisarima*« komunist Rozov napada svoju ženu Tanjušu, jer robuje »instinktu« i hoće da bude majkom: »Začem faljš? Skaži prosto — hoću bytj materju, instinkt . . .« Nikitin na to nadodaje: »Skoljko zdjes velikolepnogo prezrenia k instinktu!« — V. Iljenkov dobiva također lekciju, što na usta nekog liječnika u svom spisu »*Solnečnyji Gorod*« brani pobačaj i na taj način umiruje uznemirenu savjest glavne junakinje koja se riješila svojeg poroda.

Bolje nije prošao ni sam Ilija Erenburg, koga Nikitin oštro napada, što u djelima — »*Den vtoroi*« i »*Ne perevodja dyhania*« i inače — govori o pobačaju kao o stvari, koja se po sebi razumije i što se »neutralno« drži prema materinstvu. Leonovu sovjetski kritik predbacuje, što se u romanu »*Doroga na okean*« samo negativno izruguje pobačaju, »kao da to može razuvjeriti ženu, koja se odlučila na pobačaj?« —, a »samu bit stvari, — pozitivno značenje materinstva, auktor ignorira.«

B. Piljniak se sa svojim »*Roždenije čeloveka*« prvi usudio, da iza stereotipnih tirada o »slobodnoj ljubavi«, koje su sve do nedavna punile stupce sovjetske literature, iznese fiziološku i psihološku potrebu sredenog braka, plodnog materinstva. Iz junakinje njegova romana, inače agilne komunističke agitatorice, izmorene crvenim dekorom i crvenom konvencionalnošću, najednom izbija — žena, majka; prava pravcata naravna i stoga vječna žena i vječna majka:

» . . . Istom na putu u Središnju Aziju u Taškent, Samarkand, pa u Alma-Atu, gdje sam imala da obavim neku anketu, primijetih da sam majkom. Posao me je tako zaokupio, da nisam imala ni časaka slobodna . . . Nakon dva mjeseca vratih se u Moskvu. Liječnici mi rekoše, da je za pobačaj već prekasno i da bih od njeg mogla umrijeti. Mjesec dana iza toga osjetih, kako se dijete miče. Bio je to za me prolom čuvstava, čuvstava i osjećaja, za koje nisam ni slutila, da se uopće u meni nalaze . . . Počeh da mislim na cijeli svoj život . . . Sve ono, što se dogodilo, i sve ono, što je manjkalo u mom bračnom životu, prikazalo mi se u novom svijetlu. Svega se počeh sjećati u svojim mislima. I oca mojeg djeteta! . . . i nikada ne osjetih takove nepravde, takove sramote za čovječanstvo . . . Bila je to jedna čisto slučajna veza, koja nikog nije ni na što obvezivala, poslovna veza, iz »dragarstva« . . . Vratuši se

iz Azije i saznajući, da ću doskora donijeti dijete na svijet, ipak mu nisam telefonirala. Nije mi on bio od onih bliskih bića, koje bih mogla obavijestiti o svojim najpovjerljivijim stvarima . . . No kad osjetih, kako se djetesce miče i kad me je to svu preplavilo izvanrednom srećom, više puta stavih ruku na slušalicu, da je podignem i da mu telefoniram. Zar se ne radi o mom djetetu . . . o njegovu djetetu? . . .»

Kad je ipak kasnije obavijestila »oca«, ovaj dolazi i ženi žučljivo predbacuje — materinstvo. Ova ga goni van i u samoći dalje razmišlja:

»Je li spol užitak? Da, ali samo zato, što rađa čovjeka. Spol je radanje čovjeka. Ne, ja ne trebam ničije materijalne pomoći ni savjeta, niti sam žrtva običaja jedne kaste ili feudalnog uredaja, no ja trebam čovjeka, muža, oca mojeg djeteta, koji bi suosjećao sve, što ja osjećam, kojemu bi — jedinom — mogla da o tome govorim . . . Nije moguće da čovjek bude ravnodušan prema rođenju svojega djeteta . . . Kuja otkriva zemlju pod šupom, da napravi sklonište — prije no što će da koti. A ja, jer nemam ni muža, ni »skloništa«, ja sam došla amo, u tu tuđinsku kuću, da u njoj porodim, da budem sama . . . , da ne budem nikome na teret, i da se nadem među tim stranim licima . . . To je više nego kazna . . . To se sama narav osvećuje. O kako bi ja sad trebala, da uza se imam kako blisko biće, — kako da to kažem — tako blisko, da njegovu ruku — bez stida no s radošću — mognem staviti na moju majčinsku utrobu, da i on osjeti kretanje mojeg djeteta, da se i on sa mnom raduje, da i on sa mnom uzljubi tog budućeg čovjeka. Dođoh u tu kuću, jer se osjećam sama, sasvim sama pred narodenjem tog maloga, što se u meni miče. Dođoh da razmišljam o sebi . . . da samu sebe kaznim . . .»

Piljniak je taj svoj roman izdao nešto prije, no što je Staljin napravio svoj famozni »zig-zag« s obzirom na obiteljsku politiku. Stoga se gotovo sve u SSSR-u oborilo na Piljnaka, kao da oživljava »stare buržuske motive«. Međutim iza novog zakona protiv pobačaja i prelakih rastava, službeni kritik *Pravde* Nikitin napada i samoga Piljnaka, da nije dovoljan apologet materinstva, jer u »Rođenju čeloveka« prikazuje materinstvo kao nekako nespojivo sa socijalnom aktivnošću komunistkinje — »žensćine-partiijke«. I sam gore navedeni odlomak nije više za Nikitina dovoljno privlačiv prikaz materinstva.

Sergejevu-Censkom *Pravdin* feljtonista predbacuje, što njegov junak iz djela »V poezde s juga«, inžinir Mareutočkin, želi imati dijete, samo zato, da se njegovo dijete koristi »plodovima revolucije«. Najgore međutim prolazi u toj kritici O. Berggolc sa svojim spisom »Syn«. Berggolc opisuje ginekološko odijeljenje, na kojem leže bolesne »žene i osjećaju, da one ispaštaju sve grijehe i sve strasti ljudske . . . Tu im je jasno, da one o životu znadu samo ono, što je gorko, sakriveno, ono što se — kao pravu tajnu — uopće ne može izraziti.« Nikitin na taj izvadak primjećuje: »Je li nužno uopće dokazivati, da je ta vrsoka (vysprennjaja), polumistička tirada pravo zapravo upravljena protiv materinstva.«

Nikitin svoju ostru i službenu kritiku na adresu sovjetskih pisaca završuje ozbiljnom opomenom:

»Materinstvo je isto tako socijalno korisna i važna funkcija žene, kao i njeno sudjelovanje u opće-produktivnom radu. Eto, tu misao su pozvani da propagiraju naši pisci . . . No za »osviješćenje« materinstva je naša sovjetska literatura učinila još vrlo malo. No dlia osvešćenja materinstva sovjetska literatura sdelala ešče očen malo.«

Kad to isporučimo s »polumističnim« tiradama Engelsa, Bebelja, Kollontajevje i ostalim proizvodima zakašnjele marksističke romantike, onda donkle možemo da odahnemo: konačni pobjednik ipak ostaje narav, život. On dolazi po svoje, prije ili kasnije, ali svakako. Nije ni čudo: on dolazi po ono što je vječno, što je u narav usadio Onaj, koji ju je stvarao, a biće je uvijek jače od kojekakvih — pa i revolucionarnih — apstrakcija.

Stj. Tomislav Poglajen D. I.

## SOVJETSKO ČIŠĆENJE

Koji je pravi smisao nove »demokracije« što ju je tolikom reklamom uvela nova konstitucija Sovjetske Rusije, najbolje pokazuje sadašnje stanje Središnjeg komiteta komunističke Partije SSSR u poredbi s njegovim stanjem iz »herojskog« vremena revolucije 1919—1921.

Umrli naravnom smrću:

1. Lenjin
2. Džerdžinski
3. Artem
4. Stučka

Strijeljani:

5. Zinovjev
6. Kamenjev
7. Smirnov
8. Jevdokimov
9. Serebrijakov

10. Tomski, prisiljen na samoubojstvo
11. Radek, osuđen na 10 godina tamnice
12. Trocki, izagnan i lišen svih prava

Čame u zatvoru:

13. Rykov
14. Buharin
15. Rakovski
16. Smilga
17. Preobraženski
18. Krestinski
19. Beloborodov

Uklonjeni iz Centralnog Komiteta:

20. Muranov
21. Stasova

Ostali još danas članovi C. Komiteta:

22. Staljin
23. Kalinjin
24. Andrejev
25. Ruščutak

Politički Bureau je za Lenjinova vremena imao slijedeće članove:

1. Lenjin — umro
2. Zinovjev — Strijeljan
3. Kamenev — Strijeljan
4. Tomsky — Prisiljen na samoubojstvo
5. Rykov — Zatvoren
6. Trocky — Prognan.

Tako diktatura nužno samu sebe izjeda.